

Broj: 01-292/23
Podgorica, 10.07.2023. godine
MK

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 stav 1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG", br. 42/11 i 32/14) nakon završenog postupka daje,

MIŠLJENJE

1. Uvod

1. Naime, u pojedinim medijima i društvenim mrežama¹ objavljen je video snimak maloletnog djeteta koje je ispalilo četiri projektila iz vatrenog oružja u noći nakon održanih predsjedničkih izbora, koje ispaljivanje projektila je praćeno riječima „Pade Milo“, a zatim se čuje muški glas, koji zbog smanjenog tona nije moguće interpretirati.
2. Zaštitik je izvršio uvid u navedeni video zapis, koji je dostupan na twiter nalogu <https://twitter.com/X...Y...4>. Korisnik profila na kojem je snimak objavljen poziva nadležne organe da reaguju zbog ovog događaja. Mediji – portali su takođe izvjestili o ovom događaju, a prilikom objave nije prikazano lice djeteta, kao što je to slučaj na navedenom twiter nalogu.

2. Postupanje Zaštitnika

3. Zaštitnik je pokrenuo postupak i zatražio i dobio izjašnjenja od Ministarstva unutrašnjih poslova – Uprave policije. Naime aktom Odjeljenja za koordinaciju policijskih i sa njima povezanih poslova br. 215/23- 2746, dostavljen je odgovor Sektora za borbu protiv kriminala.

U izjašnjenju XX Glavnog policijskog inspektora, se navodi: da su službenici OB Podgorica prikupili obaveštenja od ženskog lica XY (ime poznato Zaštitniku), koja je potvrdila da je korisnik twiter naloga „X..Y...4“; da je na zapisnik saopštila da je na svom nalogu objavila predmetni snimak na kome je prikazano mal. lice koje upotrebjava vatreno oružje, te da je naglasila da je snimak preuzeala sa neke od društvenih mreža, ali da joj nije poznato ko je autor predmetnog snimka; da je sa svim detaljima iz zapisnika o obaveštenju prikupljenom od građanina XY, upoznat ODT Podgorica, državna tužiteljka, koja se izjasnila da u radnjama građanke ne postoje elementi krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti.

3. Utvrđene činjenice

4. Iz raspoloživih podataka i dostavljenog izjašnjenja proizilazi:

- da je na društvenoj mreži twiter na nalogu XY, objavljen video snimak na kom mal. dječak ispaljuje hice iz vatrenog oružja – pištolja, uz povike „Pade Milo“;
- da je snimak objavljen 5.04.2023. godine;
- da su službenici policije prikupili obaveštenje u svojstvu građanina od strane građanke XY, koja je istakla da je preuzeala sporni snimak i da joj nije poznat njegov autor;

¹<https://www.portalanalitika.me/clanak/ombudsman-se-ne-oglasava-internetom-kruzi-snimak-djecaka-koji-puca-iz-pistolja-uz-usklik-ode-milo>

<https://twitter.com/X.....Y....4/status/1643547986239037442>

- da je o događaju obaviješten ODT Podgorica, koji je istakao da u radnjama građanke Y ne postoje elementi bića krivičnog djela koje se goni po službenoj dužnosti;
- da nijesu preduzete radnje i mjere na utvrđivanju identiteta lica koje je sačinilo snimak kako bi se utvrdio identitet djeteta, kao i lica koje mu je omogućilo da puca iz vatrene oružja.

4. Relevantni propisi

5. Ustavom Crne Gore („Sl. list CG“ br. 1/07 i 38/13), garantovano je:

Dijete uživa prava i slobode primjereni njegovom uzrastu i zrelosti.

Djetetu se jemči posebna zaštita od psihičkog, fizičkog, ekonomskog i svakog drugog iskorišćavanja ili zloupotrebe. (čl. 74)

6. Konvencijom o pravima djeteta UN-a utvrđuje se:

U svim akcijama u vezi s djecom, bez obzira da li ih poduzimaju javne ili privatne društvene dobrovorne institucije, sudovi, upravne vlasti ili zakonska tijela, najbolji interesi djeteta biće od prvenstvenog značaja.

Države-potpisnice uzimaju na sebe da osiguraju djetetu zaštitu i brigu koja je potrebna za njegovu dobrobit, uzimajući u obzir prava i dužnosti njegovih roditelja, zakonskih staratelja ili drugih pojedinaca zakonski odgovornih za njega, i da bi se ovo postiglo, preduzeće sve zakonske i upravne mjere.

Države-potpisnice će osigurati da se institucije, službe i ustanove odgovorne za brigu o djeci i njihovu zaštitu pridržavaju standarda uspostavljenih od odgovarajućih vlasti, naročito u pogledu sigurnosti, zdravlja, u broju i prikladnosti njihovog osoblja kao i odgovarajućeg nadzora nad njima. (član 3)

Države-potpisnice će preduzeti sve odgovarajuće zakonske, upravne, društvene i obrazovne mjere da bi se dijete zaštitilo od svih oblika fizičkog, ili mentalnog nasilja, povrede ili zlostavljanja, zanemarivanja ili nemarnog postupka, zloupotrebe ili eksploracije, uključujući i seksualno zlostavljanje dok je na brizi roditelja, zakonskih staratelja ili bilo koje druge osobe koja se brine o djetetu.

Takve zaštitne mjere treba da u odgovarajućoj mjeri uključuju i djelotvorne postupke na uspostavljanju društvenih programa da bi se pružila potrebna podrška djetetu i onima koji se brinu o djetetu, kao i drugih oblika sprečavanja i identifikacije, prijavljivanja, preporučivanja, istraživanja, liječenja i praćenja slučajeva zlostavljanja djece opisanih ranije i, kada je to potrebno, sudsko uključivanje (čl. 19)

7. Zakon o oružju ("Službeni list Crne Gore", br. 010/15 od 10.03.2015)

Ovim zakonom uređuju se nabavka, držanje, nošenje, sakupljanje i prenošenje, kao i uslovi za proizvodnju, ispitivanje i obilježavanje vatrene oružja, popravljanje i prepravljanje, promet i prevoz oružja, pružanje usluga sportsko-rekreativnog gađanja i osposobljavanje građana za pravilnu upotrebu vatrene oružja. (čl. 1)

Sa oružjem i municijom mora se postupati sa posebnom pažnjom.

Posebnom pažnjom u postupanju sa oružjem i municijom smatra se pravilno čuvanje, stručna upotreba, pravilno nošenje, prenošenje i držanje oružja u ispravnom stanju. Član 32

Zabranjeno je nošenje oružja na javnom mjestu.

Svi su dužni da se pridržavaju pravila javno istaknutih zabrana o unošenju oružja u određene prostore ili prostorije.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, fizičko lice kome je izdat oružni list za držanje i nošenje oružja može nositi oružje samo radi korišćenja u lovnom terenu, na strelištu, na sportskom takmičenju ili na drugom mjestu određenom za vježbe gađanja.

Mjesto određeno za vježbe gađanja je prostor koji po svom položaju i preduzetim mjerama obezbjeđenja ne može ugroziti sigurnost ljudi i imovine.

Fizičko lice kome je izdat oružni list za držanje oružja može prenositi oružje samo radi popravljanja, prepravljanja ili u slučajevima promjene mesta prebivališta ili ga nositi samo radi korišćenja na streljuštu.

Fizičko lice ne smije nositi i koristiti oružje kad je pod uticajem alkohola, droga ili drugih psihotaktivnih supstanci, odnosno u takvom stanju da nije u mogućnosti da shvati značenje svog postupanja, odnosno da vlasti svojom voljom.

Ne smije se na javnom mjestu oružje kategorije B, C i D učiniti vidljivim drugim licima, niti se smije nositi na način koji ih uznemirava.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, zaštitari prilikom vršenja poslova fizičke zaštite oružje mogu nositi u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita lica i imovine. (čl. 33)

Oružje i municija moraju se čuvati tako da nijesu dostupni licu koje nije ovlašćeno da ih posjeduje, a naročito maloljetnim licima, zaključani i odvojeni u metalnom ormaru, sefu ili sličnom spremištu ili na drugi bezbjedan način. (čl. 34/1)

Vlasnik oružja dužan je da oružje održava u ispravnom stanju i da pravilno rukuje njime.

Zabranjena je upotreba oružja na javnom mjestu ili na drugom mjestu gdje se može ugroziti bezbjednost građana.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, lovačko i sportsko oružje mogu se koristiti u lovnom terenu u skladu sa propisima o lovstvu, kao i na streljištima ili drugim mjestima određenim za vježbe gađanja, a vazdušno oružje i luk mogu se upotrebljavati na javnim i privatnim posjedima na način kojim se ne ugrožava bezbjednost lica i imovine.

U slučaju iz stava 3 ovog člana, sportsko oružje mogu koristiti maloljetna lica starija od 14 godina, odnosno vazdušno oružje i luk mogu koristiti maloljetna lica starija od 11 godina, pod nadzorom lica koje ispunjava opšte i posebne uslove iz člana 13 ovog zakona.

Zabranjeno je davati na upotrebu oružje maloljetnim licima, osim u slučaju iz stava 4 ovog člana.

Kratko i dugo lovačko i sportsko oružje i municija za to oružje prenose se u skladu sa članom 28 stav 3 ovog zakona. (čl. 36)

8. Porodični zakon (Službeni list RCG", br. 001/07 "Službeni list CG", br. 053/16, 76/20), propisuje:

Roditelj koji zloupotrebljava roditeljska prava ili grubo zanemaruje roditeljske dužnosti, lišava se roditeljskog prava.

Zloupotreba prava postoji naročito ako roditelj fizički, seksualno ili emocionalno zlostavlja dijete; izrabljuje dijete prisiljavajući ga na pretjerani rad, ili na rad koji ugrožava moral, zdravlje ili obrazovanje djeteta, odnosno na rad koji je zabranjen zakonom; **podstiče dijete na vršenje krivičnih djela; razvija loše navike i sklonosti i sl.** (čl. 87/1-2)

9. Krivični zakonik Crne Gore ("Službeni list RCG", br. 70/03, ... "Službeni list CG", br. 40/08, ... 58/15, ... 145/21) propisuje:

Roditelj, usvojilac, staralac ili drugo lice koje grubim zanemarivanjem svoje dužnosti zbrinjavanja i vaspitanja zapusti maloljetno lice o kojem je dužno da se stara, kazniće se zatvorom do tri godine.

Roditelj, usvojilac, staralac ili drugo lice koje zlostavlja maloljetno lice ili ga prinuđava na pretjeran rad ili rad koji ne odgovara uzrastu maloljetnog lica ili na prosjačenje ili ga iz koristoljublja navodi na vršenje drugih radnji koje su štetne za njegov razvoj,

kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina. (čl. 219)

Ko neovlašćeno izrađuje, prodaje, nabavlja, vrši razmjenu, nosi ili drži vatreno oružje, municiju ili eksplozivne materije. (čl. 403/1)

10. Zakon o javnom redu i miru ("Službeni list CG", br. 064/11, 056/20) propisuje:

Ko na javnom mjestu, bez dozvole, upotrijebi vatreno oružje ili eksplozivne materije i time naruši mir ili bezbjednost građana, kazniće se za prekršaj novčanom kaznom od 150 eura do 1.500 eura ili kaznom zatvora do 60 dana. (čl. 13)

Roditelj, usvojilac, hranitelj ili staratelj koji navodi ili uz upotrebu prinude podstiče dijete na vršenje prekršaja određenih ovim zakonom, kazniće se za prekršaj novčanom kaznom od 200 eura do 1.000 eura ili kaznom zatvora do 60 dana. (čl. 37)

11. Zakon o Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG" br. 42/11 i 32/14) propisuje:

Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda. (član 41/1)

5. Zaključna ocjena

12. Po okončanju ispitnog postupka Zaštitnik konstatuje da je mal. djetetu NN omogućeno korišćenje vatrenog oružja – ispaljivanje više hitaca, a koji postupak roditelja/staratelja nije u skladu sa važećim zakonskim propisima, te predstavlja vid zloupotrebe roditeljskih prava i povreda najboljeg intresa djeteta. Sačinjen je snimak na kojem maloljetni dječak NN ispaljuje više hitaca iz vatrenog oružja, i isti je objavljen na društvenoj mreži Twiter, a preuzet je od strane pojedinih medija.

12. Zapaža se da je policija o događaju obaviještena od strane Zaštitnika i formiran je predmet. Policija je nakon formiranja predmeta, u svojstvu građanina uzela izjavu na zapisnik, od korisnice društvene mreže, na čijem je nalogu objavljen snimak. Građanka je istakla da nema saznanja o identitetu osobe koja je autor spornog snimka. Ne upuštajući se u dalje pretrage, policija je obavijestila nadležno državno tužilaštvo koje se izjasnilo da u radnjama građanke XY nema elemenata bica krivičnog djela koje se goni po službenoj dužnosti. Takođe,

Osnovno državno tužilaštvo nije naložilo sprovođenje drugih aktivnosti policiji. Dakle, osim uzimanja izjave od pomenute građanke, zapaža se da nijesu preduzete druge predistražne mjere i radnje u cilju identifikacije lica koje je snimak sačinilo i objavilo, odnosno identifikacije djeteta i roditelja/staratelja, koje su mjere po mišljenju Zaštitnika bilo neophodne. Naročito imajući u vidu činjenicu da je građanka koja je preuzela i objavila snimak sa tim željela ukazati na lošu pojavu, praksu i zloupotrebu djeteta, smatrajući da će time doprinijeti da se otkrije i sankcionise osoba koja je djetetu dozvolila upotrebu vatrenog oružja.

13. Zaštitnik je mišljenja da su policija i tužilaštvo, u konkretnom slučaju trebali imati proaktivniju ulogu, naročito u cilju zaštite prava i najboljeg interesa djeteta, kao i u cilju obezbjeđenja većeg stepena bezbjednosti u društvu i poštovanja zakona.

Zaštitnik podsjeća da je Zakonom o oružju propisana nabavka, držanje, nošenje, sakupljanje i prenošenje, kao i uslovi za proizvodnju, ispitivanje i obilježavanje vatrenog oružja, popravljanje i prepravljanje, promet i prevoz oružja, pružanje usluga sportsko-rekreativnog gađanja i osposobljavanje građana za pravilnu upotrebu vatrenog oružja. Oružje i municiju treba čuvati da nijesu dostupni licu koje nije ovlašćeno da ih posjeduje, a naročito maloljetnim licima. Takođe, zabranjeno je davati na upotrebu oružje maloljetnim licima, osim sportsko oružje lica starija od 14 godina. Takođe propisane su i novčane kazne od 30 do 500 eura za prekršaj za fizičko lice, ako da oružje na upotrebu maloljetnom licu.

Kako je u konkretnom slučaju, uvidom u sporni video snimak, evidentno da je vatreno oružje dato na upravljanje djetetu, to smatramo da je trebalo preduzeti sve raspoložive mjere i radnje na otkrivanju identiteta autora snimka i djeteta, kako bi se zaštitilo dijete od neodgovornog ponašanja pojedinaca i kako se ovakvi i slični slučajevi ne bi događali i djeca ne bi zloupotrebljavala. Naime, shodno odredbama Porodičnog zakona, zloupotreba prava postoji između ostalog, ako roditelj podstiče dijete na vršenje krivičnih djela; razvija loše navike i sklonosti i sl. Krivični zakonik sa druge strane propisuje krivična djela za roditelja/staratelja ili drugog lica ga navodi na vršenje radnji koje su štetne za njegov razvoj (propisane su kazne zatvora od tri mjeseca do pet godina).

14. Zapaža se da je početkom maja 2023. godine, (a nakon nemilog događaja u Republici Srbiji i zločina koji je vatrenim oružjem počinilo dijete) Uprava policije Crne Gore pozvala građane da, bez bilo kakvih pravnih posljedica, nesmetano i dobrovoljno policiji predaju vatreno oružje, bez obzira na to da li ga posjeduju u ilegalnom ili legalnom vlasništvu i nezavisno o kojoj kategoriji je riječ. Takođe, Uprava policije objavila je i video spot povodom kampanje "Poštuј život – vrati oružje", koji je prikazan i u medijima². Takođe, Ministarstvo unutrašnjih poslova pozvalo je građane da o eventualnim saznanjima da druga lica posjeduju nelegalno oružje i krše odredbe Zakona o oružju, pozivom na broj 122 anonimno upoznaju službenike policije, koji će u najkraćem mogućem roku shodno svojim ovlašćenjima preuzeti zakonom propisane mjere i aktivnosti kojim će spriječiti dalje zloupotrebe i kršenje zakona.

Zaštitnik pozdravlja ove aktivnosti Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije i očekuje da se iste nastave u budućem periodu, kao i da se u cilju edukacije djece i mladih sprovode i druge kampanje.

Imajući u vidu navedeno Zaštitnik daje,

PREPORUKE

UPRAVA POLICIJE OSNOVNO DRŽAVNO TUŽILAŠTVO

- **da u ovakvim i sličnim slučajevima, kod sumnje u zloupotrebu djece, preduzme sve mjere i radnje na utvrđivanju identiteta počinioca, odnosno lica koja zloupotrebljava djecu ili ih podstiče na vršenje krivičnih djela/prekršaja.**

UPRAVA POLICIJE MINISTARSTVO UNUTRAŠNJIH POSLOVA

- **da organizuju sprovođenje edukativne kampanje namijenjene djeci o opasnosti korišćenja i rukovanja vatrenim oružjem.**

Organi su dužni da u roku od 30 dana od dana prijema ovog mišljenja, Zaštitniku dostavi izvještaj o radnjama preduzetim i namjeravanim na izvršenju preporuke

**ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA
CRNE GORE
Snežana Mijušković**

D-na:

- Ministerstvo unutrašnjih poslova
- Uprava policije
- Osnovno državno tužilaštvo
- a/a

² <https://www.gov.me/clanak/postuj-zivot-vrati-oruzje>

<https://www.vijesti.me/vijesti/drustvo/658341/uprava-policije-objavila-prvi-video-spot-povodom-kampanje-postuj-zivot-vrati-oruzje>